

FIAN Norge

for retten til å brødfø seg selv

Årsmelding 2012

Innhold, årsmelding 2012:

1. Styreleders innledning	s 4
2. Prosjektsamarbeid i India og Nepal	s 6
3. Politiske utfordringer i Norge	s 10
4. Kampanjer	s 18
5. FIAN Norge i det offentlige rom	s 21
6. Noen tall fra regnskapet 2012	s 23

Om FIAN

FIAN (FoodFirst Information and Action Network) er en uavhengig, internasjonalt menneskerettighetsorganisasjon som arbeider for å opplyse om og sikre retten til fullgod mat.

FIAN arbeider gjennom engasjement i enkeltsaker og informasjonsvirksomhet. FIAN samarbeider med andre organisasjoner for å påvirke nasjonale og internasjonale myndigheter. På forespørsel fra lokale organisasjoner legger FIAN press på myndigheter, organisasjoner eller selskaper når retten til mat krenkes. Et viktig virkemiddel er brevaksjoner!

FIANs internasjonale sekretariat (FIAN IS) er i Heidelberg. Flere enn 20 land har nasjonale underavdelinger, deriblant Norge.

FIAN bygger sitt arbeid på pilarer som Verdenserklæringen om menneskerettighetene og Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

Nettverk

FIAN Norge er en del av Menneskerettighetshuset – Oslo, der vi deler kontorlokaler med Burmakomiteen, Fellesrådet for Afrika, Health and Human Rights Info, Helsingforskomiteen, Human Rights House Foundation, Slett U-lands gjelda, Tibetkomiteen og Voice of Tibet. Å være en del av nettverket på Menneskerettighetshuset åpner mulighetene for samarbeid, der FIAN Norge både bidrar med sin spesialkunnskap og lærer av de andre organisasjonene i nettverket.

FIAN Norge er i tillegg med i disse nettverkene:

Forum for Utvikling og Miljø, www.forumfor.no

NGO-forum for menneskerettigheter, www.nhc.no

Fokus, www.fokuskvinner.no

RORG, www.rorg.no

Det norske dalitsolidaritetsnettverket, www.dalit.no

Norges Sosiale Forum, www.globalisering.no.

Takk!

FIAN Norge vil gjerne takke våre mange aktive medlemmer og støttespillere for arbeidsinnsats, brevskrivning og gaver. En spesiell takk til **Trond Sæbø Skarpeteig** som fortsatt er nettsideredaktør for www.fian.no og til **Mia Vanessa Henriksen** og **Ashish Singh** som var med til India i desember.

Vi vil også takke praktikantene **Anthony Backe** og **Dona Hoxha**. En stor takk til alle som har bidratt med å samle inn underskrifter, stå på stands og holde foredrag rundt omkring i landet! Tusen takk også til alle som har sendt brev til myndighetene i Nepal, Filippinene og i Sverige (det siste ang en sak i Mosambik).

FIAN Norge takker også FIAN India og FIAN Uttar Pradesh for et godt og fruktbart samarbeid for retten til mat i India generelt og Uttar Pradesh spesielt, og ikke minst takker vi det internasjonale sekretariatet og styret i FIAN International for godt samarbeid i året som gikk.

Takk også til Norad for økonomisk støtte til prosjekt- og informasjonsarbeid og Forum for Utvikling og Miljø (ForUM) for reisestøtte.

Ansatte og styret

FIAN Norge har et lite sekretariat som består av **Kristin Kjæret** som daglig leder og **Tom Henning Bratlie** som informasjonsansvarlig. I tillegg har **Morten Aulund** vært ansatt i pros-

jektstilling deler av året lønnet av tilleggsbevilgning fra Norad. **Sunniva Nordang** har vært sentral i gjennomføringen av en foredragsrekke med støtte fra FOKUS.

Styret for 2012 ble valgt på årsmøtet 21. mars og har bestått av: **Arvid Solheim** (leder), **Elisabeth Ng Langdal** (nestleder), **Edvard Christiansen** (regnskapsansvar), **Siri Damman**, **Åshild Solgaard**, **Ida-Eline Engh**, **Mia Vanessa Henriksen**, **Ola Westengen** og **Ida Tidemann-Andersen** (vara). Valgkomiteen for 2012/2013 er **Margot Skarpeteig** og **Therese Vangstad**. Revisor har vært Vidi Revisjon AS. Styret hadde 10 møter gjennom året, hvorav 2 var med forrige styresammensetning.

Publikasjoner fra FIAN Norge i 2012:

- Sulten på rettferdighet 1/2012
- Mat og Rett: 1/2012, 2/2012

I tillegg har FIAN Norge bidratt til rapporten "The Human Rights Impacts of Tree Plantations in Niassa Province, Mozambique".

FIAN International har gitt ut flere publikasjoner (engelsk og spansk) i 2012. FIAN Norge har spesielt trykket opp og videreformidlet Right to Food and Nutrition Watch for 2012 (årlig publikasjon i samarbeid med en rekke organisasjoner, inkludert FNs spesialrapportør for retten til mat). For mer informasjon se www.fian.org.

1. Styreleders innledning

2012 var et begivenhetsrikt år for FIAN Norge. Året var ikke uten turbulens, men det ga også viktige seire.

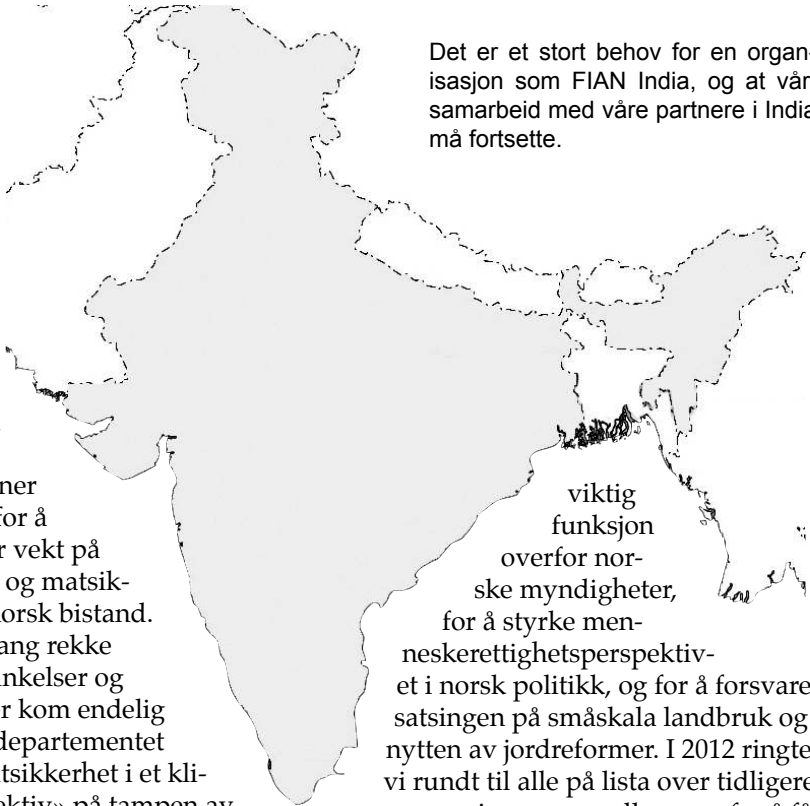
Ute i verden har ikke situasjonen for verdens sultende og underernærte blitt mye bedre. Matprisene på verdensmarkedet har falt noe tilbake, etter de rekordhøye nivåene 2009-11. Sultsituasjonen har imidlertid ikke bedret seg mye siden i fjor, fremdeles er det 20 land i verden som har alvorlige nivåer av sult og underernæring. Det er kanskje spesielt bemerkelsesverdige at et av disse landene er Haiti, som ligger sentralt i det Karibiske hav, og som etter jordskjelvet i 2010 har blitt utsatt for de aller fleste av verdens nødhjelpsorganisasjoner, inkludert FN og USAID. Det viser kanskje at et ødelagt miljø og et rasert landbruk ikke lar seg rette opp gjennom nødhjelp? Imidlertid finnes det også gode eksempler på land i de senere år som trosser naturgitte forhold og manglende kapasitet innen forvaltning og infrastruktur. Gjennom å bygge på en forsvarlig utnyttelse og regenerering av naturkapitalen, og ved å gi befolkningen et minimum av fred og utdanning, greier de å snu en negativ utvikling og oppfylle befolkningens rett til riktig og nok mat.

I mange av de Minst Utviklede Landene (MUL) opplever man i dag en svært rask økonomisk vekst, riktig nok fra et veldig lavt nivå. I mange land og regioner opplever man en økende forståelse for nytten av å bruke retten til mat som et hjelpemiddel for å forbedre matsikkerhetsstrategier. Mer bekymringsverdige er det at land

som har kommet seg over de største fattigdomsutfordringene, og som har bygget opp en forvaltning og et retts-system som skal garantere for oppfyllelsen av menneskerettighetene, opplever at sult og fattigdom fremdeles preger landet. India, hvor FIAN Norge og FIAN India har et viktig samarbeid, er nesten halvparten av alle barn underernærte. Dalitene, de kasteløse, og urfolk utgjør størstedelen av dem som ikke får sine rettigheter oppfylt.

Det betyr at det er et stort behov for en organisasjon som FIAN India, og at vårt samarbeid med våre partnere i India må fortsette. I 2012 gjennomførte FIAN Norge en evaluering av FIAN Uttar Pradesh. Denne viste svakheter i organisasjonen som var ukjente for oss. Planen om å bruke året til å utforme en søknad om et nytt 3-årig samarbeid med Norad med hovedvekt på aktiviteter i India måtte utsettes. Tiden blir brukt til å legge et bedre grunnlag for samarbeidet i årene som kommer. I løpet av 2013 planlegger vi å utarbeide gode planer for å bygge en slagkraftig organisasjon i hele India, samtidig som vi ekspanderer noe i andre land. Signaler fra norske styringsmakter peker på at menneskerettigheter skal vektlegges sterkere i norsk bistand framover. Det burde finnes gode muligheter for FIAN Norge til å bruke erfaringene fra UP-evalueringen til å bygge et enda sterkere og bedre prosjekt, og sikre langsiktig finansiering til vårt arbeid for retten til mat.

I flere år har FIAN Norge sam-

Det er et stort behov for en organisasjon som FIAN India, og at vårt samarbeid med våre partnere i India må fortsette.

men med andre organisasjoner arbeidet for å legge mer vekt på landbruk og matsikkerhet i norsk bistand. Etter en lang rekke med forsinkelser og utsettelse kom endelig Utenriksdepartementet med «Matsikkerhet i et klimaperspektiv» på tampen av 2012. Det er positivt at den har et tydelig menneskerettighetsperspektiv. FIANs påvirkningsarbeid og gode innspill er helt sikkert en medvirkende grunn til både at strategien endelig har kommet, og at den har et menneskerettighetsperspektiv. Nå skal støtten til landbruk og matsikkerhet trappes opp, kanskje vil den etterhvert nærme seg støtten som blir gitt til bevaring av regnskog?

FIAN Norge ønsker å bli større og sterkere. Behovet for å forsvare retten til mat i fattige land er veldig stort. FIAN er en organisasjon som gjør en viktig innsats som lett kan oppskaleres dersom ressursene er tilstede. Vi mener også at vi har en

viktig funksjon overfor norske myndigheter, for å styrke menneskerettighetsperspektivet i norsk politikk, og for å forsvare satsingen på småskala landbruk og nytten av jordreformer. I 2012 ringte vi rundt til alle på lista over tidligere venner, givere og medlemmer for å få dem tilbake til FIAN. Det resulterte i noen flere medlemmer, noen faste givere og kjærkomne økonomiske bidrag, men det er en utfordring at vi har et lavt medlemstall, og svært begrensede frie inntekter. I årene som kommer vil vi arbeide aktivt med medlemsverving, og identifisere mulige givere og samarbeidspartnere. Oppgavene er mange, og FIAN Norge er klar til å ta utfordringene!

*Med solidarisk hilsen
Arvid Solheim, styreleder*

2. Prosjektsamarbeid i India og Nepal

I 2010 inngikk FIAN Norge et tre-årig samarbeidsprosjekt med FIAN India, der vårt flerårige samarbeid med FIAN Uttar Pradesh er inkludert. I tillegg støtter prosjektet FIAN Indias nasjonale sekretariat og underavdelinger i Tamil Nadu, Andra Pradesh og Rajasthan. Prosjektet har i perioden også hatt en liten komponent som har muliggjort samarbeid mellom FIAN India og FIAN Nepal, spesielt i forhold til en grenseoverskridende vannkraftsak i Laxmanpur, Nepal. Dette arbeidet vil vi styrke fra 2013. Prosjektet har vært mulig gjennom støtte fra Norad.

Prosjektet bidrar til utvikling av FIAN India. Prosjektets målsetning å bidra til realiseringen av retten til mat i konkrete saker der denne rettigheten er truet eller brutt. Enkelt sakene belyser i tillegg svakheter i overordnet politikk, enten gjennom lovgivingen eller manglende gjennomføring av lover eller politisk vedtatte programmer. FIAN India jobber derfor også med påvirkningsarbeid overfor indiske myndigheter for å styrke retten til mat generelt. Et viktig fora for dette er Parliamentarian forum for human rights, som FIAN India var instrumentell for etableringen av. FIAN India har også et nært samarbeid med en rekke organisasjoner og sentrale enkeltpersoner, blant annet gjennom arbeid i Working Group on Human Rights. Sistnevnte nettverk fremla i 2012 en fylldig rapport til FN om menneskerettighetssituasjonen i India i forbindelse med Indias UPR (se 3.2.2), deriblant retten til mat.

FIAN Norge bidrar:

- til å skape sterke, lokalt forankrede organisasjoner som jobber med konkrete saker hvor retten til mat brytes.

- gjennom deltagelse på Fact-Finding Mission (FFM) og Research Mission (RM). FFM er et viktig virkemiddel for å skape politisk endring gjennom internasjonal tilstedeværelse. RM er et verktøy for å dokumentere hvordan retten til mat brytes eller er truet.

- med underskriftskampanjer i enkeltsaker.

- til å styrke retten til mat internasjonalt gjennom å påvirke norske utviklingspolitikk og norske myndigheters prioriteringer overfor FN.

FIAN Norge søkte om penger fra Norad til å gjennomføre en evaluering av FIAN Uttar Pradesh. Vi engasjerte en indisk, ekstern konsulent som utarbeidet en rapport vi har videresendt Norad. Rapporten synliggjorde enkelte svakheter i arbeidet vårt i India som vi har fulgt opp med FIAN Uttar Pradesh, FIAN India og vårt internasjonale sekretariat. Det er bred enighet om at vi er kommet styrket ut av denne prosessen. FIAN Norge vil i 2013 jobbe med å inngå ny avtale med Norad for et nytt flerårig samarbeid med FIAN India og FIAN Nepal.

FIAN Norge deltok i perioden på følgende:

- Oppfølging av fact finding mission fra 2011 til Ballia. Manglende vedlikehold av irrigasjonssystemet, Korantadeeh Pump Canal, har ført

til produksjonssvikt blant de lokale bøndene. Dette går spesielt ut over de jordløse, som mister muligheten til lønnsarbeid. FIAN har hatt stor gjennomslagskraft i denne saken, og våre krav om tilgang til irrigasjonssystem er i stor grad oppfylt.

- Overrekkelse av et maleri til Principle Secretary Krishna i Lucknow (hovedstaden i Uttar Pradesh), med krav om levelønn og bedre arbeidsrettigheter for kvinner som jobber med søm i uformell sektor (chikan kari).

- En kombinert FFM og RM med fokus på tilgang til helsestasjon i Jalalpur og sammenhengen mellom retten til bolig og retten til mat i Kathwata slummen i Lucknow. Vi er glade for at det nå er ansatt en helsearbeider og en hjelper i Jalalpur. Dette er et viktig fremskritt. Det er likevel fremdeles nødvendig å jobbe videre med saken, slik at myndighetene får bygget selve helsestasjonen og at helsearbeideren får tilstrekkelig opplæring. Denne saken førte til avisoppslag i 16 aviser i Uttar Pradesh.

- Tre prosjektmøter (mai, september og desember).

- Øvrig prosjektoppfølgning.

2.1 Enkelt saker FIAN India jobber med

FIAN Indias nasjonale sekretariatet:

1. Retten til mat for landsbyboere i Kusum Tola, Jharkhand.

Den statlig eide selskapet Central Coalfield Limited (CCL) har dannet mer enn 30 åpne gruver i Karanpura regionen. Gruvedriften påvirker landbruket, forurenses drikkevannet og danner helsefarlig støv. Purnadih-gru-

veområdet ble offisielt åpnet i 2009 og lokalbefolkningen i Kusum Tola føler allerede virkningen av eksplosjonen. Det kraftige sprengningsarbeidet i nærliggende områder danner farlig støv og sprekkdannelse i husene til beboerne i Kusum Tola. Beboerne i nabolandsbyene Dembuga og Basariya har allerede blitt tvunget til å flytte, og nå står landsbyboerne i Kusum Tola overfor den samme skjebnen hvis den planlagte gruveaktiviteten fortsetter.

Statsministeres kontor i India har beordret de lokale myndighetene til å se på saken, blant annet etter press fra FIAN. Etter den indiske straffeloven har myndighetene beordret CCL å respektere og beskytte landsbyboernes liv og rettigheter. CCL stoppet i en periode opp sitt arbeid, men det tok ikke lang tid før de startet om igjen. Kullutvinningen pågår fremdeles og folk i Kusum Tola lever i konstant trussel og frykt. De blir fortsatt påvirket av sprengningsarbeidet, boligene som sprekker, helsefarlig støv, vannforurensing og ikke tilstrekkelig mat og drikke. I tillegg har lokale aktivister blitt arrestert, siktet for lovbrudd de ikke har begått.

FIAN UP

2. Retten til arbeid for blinde og svaksynte i Lucknow. Resultater rapportert av FIAN UP:

- Flere departementer lyser ut stillinger.

- En prosess er igangsatt for å få flere svaksynte personer ut i arbeid.

- Departementet for handikappede informerte FIAN om at 19 svaksynte mennesker har fått arbeid i 2010 til 2012.

3. Retten til mat og ernæring for barn (0-6 år) i Jalalpur, Lakhimpur distriktet. Resultater rapportert av FIAN UP:

Det er fattet vedtak om å etablere en felles helsestasjon for landsbyen Jalalpur og nabolandsbyen. Ved å slå sammen to landsbyer oppfylles kriteriene om å dekke minst 1000 mennesker. Rojo Roti Andola, en lokal organisasjon, jobber med saken og har bedt om støtte fra FIAN UP. Til tross for vedtaket er det ennå ingen konkrete planer om å bygge helsestasjonen. Det er likevel ansatt en helsearbeider og en hjelper som kommer fra en annen landsby. De deler ut "sattu" (roasted gram flour?) til barn fra opptil 6 års alderen, ammende og gravide.

4. Retten til bolig i Kathauta Jheel, Gomati Nagar, Lucknow. Resultater rapportert av FIAN UP:

- Saken er rapportert inn til relevante myndigheter .

- Ytterligere påvirkningsarbeid er nødvendig for å realisere retten til bolig for fattige i byen.

5. Tilgang til sosiale sikkerhetssystemer (eldrepensjon). Resultater rapportert av FIAN UP:

- Fem personer har fått alderspensjon i 2012 og FIAN UP fortsetter å påvirke slik at flere skal få alderspensjon.

6. Retten til irrigasjon (Korantadeeh Pump Canal Case). Resultater rapportert av FIAN UP:

- I Statsbudsjettet for UP er det avsatt penger til å fornye pumpesystemet.

- Det ble i februar 2012 inngått avtale om 16 timer strømtilgang i døgnnet for å sikre vannforsyningen. Siden

da har irrigasjonsanlegget vært i normal drift.

- I følge en nyhetsartikkel i Hindustan Times 28.12.2012, skal bønder i UP ikke betale for å kunne bruke denne typen irrigasjonsanlegg.

Andre saker som FIAN UP følger:

7. Minstelønn for kvinner i uformell sektor (chikan kari).

8. Tilgang til skogen og brudd på beiterettigheter som følge av en jatrophaplantasje i Dehradun distriktet i delstaten Uttarakhand.

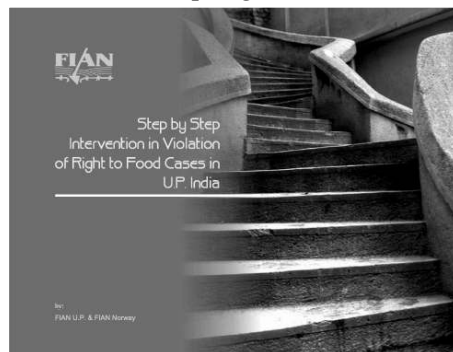
9. Retten til jord i Ghaziabad distriktet.

10. Initiativ mot privatisering av vann i Uttar Pradesh og Uttarakhand.

11. Tilgang til helsestasjon i Noida.

12. Retten til mat for gruvarbeidere i Rajasthan

FIAN Rajasthan jobber for retten til mat for gruvarbeidere, hovedsakelig i Thar ørkenen (vest i Rajasthan). De gir informasjon om retten til mat til gruvarbeidere for å stimulere til aktiviteter på grasrotnivå. Gru-

FIAN UP har laget en fotobok, som viser et utvalg av sakene de jobber med.

Representanter fra FIAN Norge og FIAN UP på Research Mission i Kathwata-slummen i Lucknow. Slummen befinner seg rett ved siden av moderne boligblokker.

Foto: Mia Vanessa Henriksen

vearbeidere jobber under vanskelige forhold og svært få har tilgang til verneutstyr. De har heller ikke tilgang til drikkevann, skygge, toaletter eller førstehjelpsskrin. De mottar ikke kompensasjon dersom de blir utsatt for ulykker og de har sjelden økonomi til å oppsøke helsehjelp. På grunn av virksomheten er det dårlig luftkvalitet og flere av arbeiderne har fått silikose og tuberkulose. I 2012 bidro FIAN Rajasthan til at gruvearbeiderne i dag får økonomisk kompensasjon for silicosis. Delstatsministeren har allerede gitt 100 personer med silicosis kompensasjon og flere vil motta tilsvarende.

FIAN Tamil Nadu jobber med disse sakene:

13. Matsikkerhet og trygge livsvilkår for kvinner som jobber innen oljepalmeindustrien i Tamil Nadu.

14. Enkepensjon.

FIAN Andra Pradesh jobber med disse sakene:

15. Urfolks rett til vann, helsestasjoner og sysselsettingsprogram i Arakudalen i Andra Pradesh. Resultater rapportert av FIAN AP:

- FIAN har sammen med lokale representanter sendt inn krav om retten til mat for beboerne i Arakudalen til myndighetene. Myndigheten reagerte positivt på henvendelsen og vedtok rasjoneringskort for 18 personer. I tillegg har myndighetene sikret vannforsyning fort o landsbyer.
- FIAN, representanter for Araku-

dalen og myndighetene hadde et møte i august. Dette resulterte i et vedtak om en helsestasjon i en landsby.

- Under et møte mellom FIAN, andre organisasjoner og representanter av den lovgivende forsamlingen i Andra Pradesh, lovet de folkevalgte å ta opp retten til mat under neste Assembly session.

FIAN Nepal/FIAN India:

16. Laxmanpur Dam påvirker retten til mat for landsbyer både i Nepal og India.

2.2 Venter på ny matsikkerhetslov i India

Indiske myndigheter forhandler fremdeles om en ny matsikkerhetslov. FIAN India følger dette arbeidet, blant

annet har de utarbeidet en alternativ lovtekst som tar utgangspunkt i retten til mat. FIAN India fremhevet nødvendigheten av at loven sikrer tilgang til produktive ressurser (som f.eks. jord, vann, skog, såkorn) og at anstendige arbeidsvilkår må respekteres, beskyttes og fremmes av staten. Det er viktig at en ny matsikkerhetslov ikke kun ser på de ulike matfordelingsprogrammene som allerede er vedtatt ved lov i India.

FIAN India krever også at matfordelingsprogrammene blir universelle, for å sikre at alle som trenger tilgang til dem, også kan dra nytte av dem. Loven bør også garantere at minst 80% av maten i matfordelingsprogrammene kjøpes direkte av småbønder, for å sikre lokal markedstilgang.

3. Politiske utfordringer i Norge

Med 870 millioner sultende i verden mener FIAN Norge det er helt nødvendig at norsk utviklingspolitikk tar utgangspunkt i årsakene til sult, og at penger bevilges på en måte som gjør at folk kommer seg ut av ekstrem fattigdom. Dette er i samsvar med Norads forståelse av en rettighetsbasert utvikling¹:

«En rettighetsbasert tilnærming til utvikling innebærer at rammeverket for den prosessen som skal føre til menneskelig utvikling skal baseres på in-

ternasjonale menneskerettigheter. Med utgangspunkt i det internasjonale menneskerettighetslovverket har denne tilnærmingen følgende prinsipper:

- Deltakelse
- Ansvarlighet
- Ikke-diskriminering
- Transparens
- Menneskelig verdighet
- Innflytelse
- Rettssikkerhet»

Retten til mat står langt sterkere i dag i den offisielle norske utviklingsdiskursen enn noen gang tidligere. Dette synliggjøres blant annet i regjer-

¹ <http://www.norad.no/no/tema/menneskerettigheter/rettighetsbasert-utvikling>

ingens stortingsmeldinger og norske innspill under FN prosesser. Likevel har FIAN Norge fremdeles et viktig arbeid å gjøre for å sikre at retten til mat brukes som et verktøy både av myndigheter og sosiale bevegelser for å sikre varige løsninger for dem som i dag ikke makter å brødfø seg selv og sin familie. Vi må blant annet tilstrebe at norsk utviklingspolitikk følger menneskerettighetsprinsippene og at forvaltningen har gode systemer for å sikre at norske aktører ikke bidrar til brudd på menneskerettighetene.

3.1 Påvirkningsarbeid i Norge

3.1.1 Regjeringens nye strategi: «Matsikkerhet i et klimaperspektiv»

FIAN Norge skrev i 2011 en rapport om norsk landbruksbistand for ForUM. En av våre anbefalinger var²:

«Det bør utarbeides en strategi og en ny handlingsplan for landbruksbistand og arbeidet for retten til mat.»

FIAN Norge var derfor positive til at Utenriksdepartementet i 2012 tok initiativ til å utarbeide en ny strategi for matsikkerhet i et klimaperspektiv. FIAN Norge har i denne sammenheng deltatt både på møter med myndighetene og sendt skriftlige innspill i prosessen. Gjennom ForUM har vi bidratt med kritikk av en prosess som flere ganger er blitt utsatt. Strategien ble imidlertid endelig lansert av tre ministre i desember og hele fire departementer står som avsendere (Utenriksdepartementet, Landbruks-

2 Henriksen & Kjæret. 2011. «Bistand som metter? Norsk landbruksbistand 2006-2010». www.forumfor.no

og matdepartementet, Miljødepartementet og Fiskeri og kystdepartementet).

FIAN Norge ser at det er mange viktige elementer som fremmes i denne strategien. Spesielt positive er vi til inngressen i forordet som er signert av fire ministre:

«I 2010 var det nesten en milliard mennesker som ikke fikk dekket sitt grunnleggende ernæringsbehov. Dette er et alvorlig brudd på menneskerettighetene. Det er mange og sammensatte årsaker til underernæring – mangel på rettferdig fordeling av ressurser er blant de viktigste.»³

Videre er det positivt at strategien identifiserer sivilt samfunn og støtte til bondeorganisasjoner som viktige aktører for klimasmart landbruksbistand. Det legges vekt på at investeringer i industrielt landbruk må «(...)

Utenriksminister Espen Barth-Eide mottar penner fra et tyvetalls organisasjoner, i tilfelle han mangler noe å signere tilleggsprotokollen til barnekonvensjonen med. (Se 3.4)

Foto: Tom Henning Bratlie/FIAN Norge

gjennomføres på en ansvarlig og god måte, og møter internasjonale standarder for miljø, arbeidstakerrettigheter og eierstyring i tråd med anbefalinger fra CFS og IFC. Betydelige ressurser brukes på å følge opp og videreutvikle Norfunds landbrukssatsninger.»

Regjeringen lover å øke landbruksbistanden med 500 millioner kroner over en tre års periode. Dette er selvsagt et viktig – om enn ikke så altfor stort – skritt i riktig retning. FIAN Norge håper midlene vil bli brukt i overensstemmelse med strategiens identifisering av den viktigste nøkkelen til matsikkerhet:

«Selv om produktivitetsvekst hos småbrukerne representerer den viktigste nøkkelen til matsikkerhet, vil storskala landbruk kunne spille en stadig større rolle i Afrika.»

3.1.2 Stortingsmelding 11: Global helse i utenriks- og utviklingspolitikken

Stortingsmelding 11 Global helse i

utenriks- og utviklingspolitikken³ ble lansert i 2012. Det er gledelig at retten til mat og vann er inkludert i meldingen. Spesielt FIAN Norge og Foreningen for Internasjonale Vannstudier (FIVAS) har argumentert for viktigheten av at arbeidet med global helse også må identifisere tiltak i forhold til bak-enforliggende årsaker til helseproblemer, slik som manglende tilgang til mat, vann og sanitærløsninger. Under lanseringen av meldingen ble regjeringen oppfordret til å utarbeide en handlingsplan for gjennomføring.

3.1.3 Ny stortingsmelding om rettferdig fordeling

Utviklingsminister Heikki Holmås startet i 2012 et spennende arbeid med en stortingsmelding om rettferdig fordeling, økonomisk vekst og demokrati i utviklingspolitikken. Holmås har ved flere anledninger signalisert at han ønsker en politikk som

³ Utenriksdepartementet. 2012. Global helse i utenriks- og utviklingspolitikken. Meld St 11. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/>

kan bidra til å fremme mer rettferdig fordeling også innad i fattige land. Utenriksdepartementet har invitert frivillige organisasjoner til å komme med innspill i denne prosessen, både gjennom seminar og muligheter for skriftlige innspill.

FIAN Norge har deltatt aktivt i denne prosessen. Vi har spesielt fremhevet at stortingsmeldingen må:

- være forankret i menneskerettighetene, og at retten til mat, vann og helse må stå sentralt i arbeidet. Spesielt viktig er det å ta utgangspunkt i sårbare og marginaliserte gruppers rettigheter.

- fremme landbruksreformer. Den nye stortingsmeldingen må identifisere viktigheten av landrettigheter for sårbare grupper og nødvendigheten av utstrakte landbruksreformer. Den bør inneholde og bygge på en analyse av hvem som har tilgang til naturressursene og hvordan man kan utforme politikk som bidrar til omfordeling, heller enn økt konsentrasjon av makt. Landran og landbruksreformer er to sentrale temaer som må belyses.

- fremme universelle velferdsordninger. Det er viktig at stortingsmeldingen identifiserer at behovsprøvede velferdsordninger risikerer å definere bort de som er mest avhengige av disse ordningene, og synliggjør muligheter for innføring av universelle velferdsordninger.

FIAN Norge har i samarbeid med ForUM, Kirkens Nødhjelp, Norsk Folkehjelp, Utviklingsfondet og Randi Kaarhus ved UMB sendt et innspill til Utviklingsminister Heikki Holmås der

vi understreker viktigheten av tilgang til naturressurser for å kunne bidra til mer rettferdig fordeling. Vi skriver:

«Norge bør prioritere landrettigheter og langsiktig trygg jobbskaping knyttet til land og skogbruk som en viktig del av fordelingsdagsordenen. Norge kan fremme dette som et satsingsområde på linje med Olje for utvikling, både internasjonalt, bilateralt og lokalt.»

Brevet understreker videre nødvendigheten av varsomhet og statlig overvåking:

«Det må videre stilles krav til at norske investorer etterlever IFC standarder, slik bl.a. Norfund gjør. Samtidig viser erfaringer at det ikke er noen garanti for å sikre rettighetene til lokalbefolkningen. Det er derfor viktig at Norge parallelt jobber med å gjøre nasjonale myndigheter ansvarlige og støtter sivilsamfunnsaktører som «vaktbikkjer». Norge bør finansiere tredjepartsevalueringer av land- og skogsbruksinvesteringer mht effekt for berørte lokalsamfunn også der investorer følger IFC.»

Stortingsmeldingen er forventet ferdig i 2013.

3.2 Retten til mat og FN

FIAN har konsultativ status i FN og følger spesielt arbeidet i:

- Verdens matsikkerhetskomité (CFS)

- organisasjon for mat og landbruk (FAO)

- FNs menneskerettighetsråd

- FNs komité som overvåker konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

I 2012 bidro FIAN Norge i tillegg til i arbeidet opp mot FNs oppfølgingsmøtet om bærekraftig utvikling (Rio + 20) og FNs kvinnekommisjon. Sistnevnte hadde i 2012 fokus på kvinner på landsbygda.

FIAN Norge leder matsikkerhetsgruppa i ForUM og representerer ForUM i den norske FAO-komiteen. Utenriksdepartementet har hovedansvaret for denne komitéen og Landbruks- og matdepartementet er sekretariat. I tillegg møter representanter fra Miljødepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kyst- og fiskeridepartementet, Norad og utvalgte frivillige organisasjoner. Dette har vært et viktig forum for å påvirke norske myndigheters posisjoner i forhold til CFS og FAO. I tillegg har FIAN Norge kontakt med Norges ambasadør til FN i Roma.

FIAN Norge er en del av NGO-forum for menneskerettigheter (http://www.nhc.no/no/vart_arbeid/ngo-forum/). Dette forumet utarbeider årlig et felles dokument til Utenriksdepartementet, der vi trekker fram fem tematiske saker og fem landsaker vi mener norske myndigheter skal prioritere i FN. Her legger vi fram argumenter for hva norske myndigheter kan gjøre for å styrke FNs menneskerettighetsarbeid. FIAN Norge har kontakt med Utenriksdepartementet og den norske delegasjonen i Genève om relevante prosesser i FNs menneskerettighetsråd.

3.2.1 Verdens matsikkerhetskomité (CFS)

FAO har de siste årene gjennomgått

utstrakte reformer. Svært viktig har det vært å reformere CFS som i dag er en mer selvstendig komité enn tidligere (<http://www.fao.org/cfs/en/>). FAO deler i dag sekretariatsfunksjonen med International Fund for Agricultural Development (IFAD) og Verdens matvareprogram (WFP). FAOs medlemsstater er de som fatter beslutninger i CFS. I tillegg har også andre sentrale internasjonale aktører som for eksempel Verdensbanken og UN Women plass i komitéen. Viktig er det at sivilt samfunn også er representert på likefot med de andre komitémedlemmene, med unntak av muligheten til å stemme over vedtak. Sivilt samfunn er organisert gjennom sivilsamfunnsmekanismen (<http://www.csm4cfs.org/>) og FIAN er en sentral aktør her.

For FIAN var det to prosesser i CFS som stod sentralt i vårt arbeid gjennom hele 2012:

- Utarbeidelsen av et globalt strategisk rammeverk for matsikkerhet og ernæring⁴
- Nye retningslinjer om landrettigheter og landbruksforvaltning⁵

FIAN bejubler CFS's inkluderende arbeidsmetode og stiller seg bak både det nye strategiske rammeverket for matsikkerhet og ernæring og de nye retningslinjene for landrettigheter og landbruksforvaltning. FIAN Norge har gjennom året hatt jevnlig kontakt

4 *The Global Strategic Framework for Food Security and Nutrition.* <http://www.fao.org>

5 På engelsk kalt *Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security.* <http://www.fao.org>

Ashish Singh gir en introduksjon til kastesystemet og hvilke sosiale konsekvenser det får i India og Sør-Asia, under et seminar arrangert av FIAN Norge, på Globaliseringskonferansen (se 5.2) i november i Oslo. *Foto: Tom Henning Bratlie/FIAN Norge*

med Utenriksdepartementet, Landbruksdepartementet og Norges Ambassadør til FAO, WFP, IFAD om disse prosessene. Vi vil fremover jobbe for at norske myndigheter aktivt brukes det normative arbeidet i CFS inn i norsk utviklingspolitikk. Det er blant annet gledelig at strategien «Matsikkerhet i et klimaperspektiv» viser til arbeidet i CFS (se ovenfor).

CFS har også et eget uavhengig ekspertpanel som bidrar med faglige rapporter om relevante temaer. I 2012 ga panelet ut to rapporter (<http://www.fao.org/cfs/cfs-hlpe/en/>):

- Food Security and Climate Change
- Social Protection for Food Security

Under CFS-møtet i oktober dannet disse rapportene grunnlag for egne rundebords-diskusjoner om temaene,

med tilhørende anbefalinger. Wenche Barth Eide var en av forfatterne bak sistnevnte rapport.

3.2.2 FNs Menneskerettighetsråd

I 2012 fremhevet NGO-forum for menneskerettigheter tre temasaker som har vært viktige for FIAN Norges arbeid⁶:

- Kastediskriminering
- Barns rettigheter
- Retten til mat

FIAN Norge er en del av Det norske dalitsolidaritetsnettverket (NDSN), som utfordrer norske myndigheter til å ta opp kastediskriminering i FN. I 2012 hadde vi blant annet et møte med Utviklingsminister Heikki Hol-

⁶ Kan lastes ned fra: www.nhc.no

mås om dette. I tillegg arrangerte net-
tverket en høring om kastediskrimin-
ering med innledere fra India og FN⁷.

FNs menneskerettighetsråd vedtok
i 2012 å nedsette en arbeidsgruppe
som skal jobbe frem en ny erklæring
om rettighetene til småbønder og an-
dre som bor på landsbygda⁸. Dette
er et resultat av Via Campesinas
mangeårig arbeid, med aktiv støtte
og rådgiving fra FIAN. Norske myn-
digheter avholdt fra å stemme når
dette ble vedtatt av Menneskeret-
tighetsrådet. FIAN Norge har hatt
møter med Utenriksdepartementet
om denne prosessen og har informert
andre norske organisasjoner om ar-
beidet som pågår i FN.

FIAN Norge mottok økonomisk
støtte fra NGO-forum for mennesker-
ettigheter for å delta under UPR-gjen-
nomgangen av India og Brasil. UPR er
en prosess vedtatt av FN i 2006 som
pålegger alle medlemsstatene å rap-
portere til FNs menneskerettighetsråd
om menneskerettighetenes status i
landet. Etter anbefaling fra Det norske
dalit-solidaritetsnettverket, der FIAN
Norge er medlem, anbefalt norske
myndigheter India til:

«implements the recommendations
made by the Special Rapporteur on
the rights of human right defenders
following her visit in 2011, with a par-
ticular emphasis on recommendations
that concern defenders of women’s
and children’s rights, defenders of
minorities rights, including Dalits
and Adavasi, and Right to Informa-
tion (RTI) activists.»⁹ Det er positivt
at norske myndigheter setter ord på

7 www.dalit.no

8 <http://ap.ohchr.org>

9 <http://www.norway-geneva.org>

kastediskriminering i FN fora. Dess-
verre nevnte ikke norske myndigheter
den alvorlige underernæringsstua-
sjonen i India. Retten til mat ble tatt
opp blant annet av Luxemburg.

FIAN Norge jobbet også aktivt for
at norske myndigheter skulle trekke
fram den alvorlige menneskeret-
tighetssituasjonen for Guarani-Kai-
owa indianerene i Brasil. Vi er svært
glade for at Norge anbefalte at Brasil:

«- ensures the rights of indigenous
peoples, in particular their rights to
traditional lands, territories and re-
sources, and their right to be consult-
ed,

- concludes pending demarcation
processes, in particular related to the
Guarani Kaiowá.”¹⁰

FIAN har i en årrekke jobbet for
Guarani-Kaiowa-indianernes situa-
sjon, blant annet gjennom underskrift-
skampanjer i Norge.

3.3 Norske aktører i utlandet

3.3.1 Rapport om Norges ekstraterri-
torielle menneskerettighetsforplik-
telser

Ekstraterritoriale forpliktelser (Ex-
traterritorial Obligations – ETO) han-
dler om menneskerettighetsforplik-
telser stater har overfor mennesker i
andre land.

I 2011 ble de såkalte ”Maastricht-
prinsippene” vedtatt av menneskeret-
tighetsekspertene og representanter fra
frivillige organisasjoner. De definerer
stateres ETO i forhold til økonomiske,
sosiale og kulturelle rettigheter. FIAN
er sekretariat for ETO-Consortium¹¹

10 <http://www.norway-geneva.org>

11 <http://www.etoconsortium.org>

og har spilt en viktig rolle i arbeidet med prinsippene. Også Senter for menneskerettigheter, Universiteter i Lancaster, FNs komite for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, FNs spesialrapportører for retten til mat og retten til vann, Amnesty International og Human Rights Watch har vært med på arbeidet.

Maastricht-prinsippene imøtegår i stor grad behovet for klargjøring av ekstraterritoriale forpliktelser i en globalisert verden. Prinsippene er et nytt og viktig redskap i arbeidet for grupper som er utsatt for menneskerettighetsbrudd, grunnet andre staters aktiviteter i deres land.

Høsten 2011 fikk FIAN Norge bevilget penger gjennom RORG-fellesskapet til å starte arbeidet med en rapport om Norges ETO. Dette arbeidet er blitt videreført i 2012. Rapporten vil bli levert FNs komité som overvåker konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter i forbindelse med komiteens utspørring av norske myndigheter i 2013. Rapporten kommer med konkrete eksempler der vi mener norske myndigheter er delaktige i brudd på retten til mat og/eller retten til vann og sanitær. Det gjelder Marlin-saken i Guatemala (se 4.1) og Niassa-saken i Mosambik (se 4.2). Morten Aulund var engasjert for å skrive rapporten. Arbeidet er støttet av Norad gjennom en tilleggsbevilgning.

3.3.2 Norfund og landbruksinvesteringer

FIAN Norge har deltatt på flere dialogmøter mellom Norfund, frivillige

organisasjoner, myndighetene og academia. Norfund (Statens Investeringsskand for Næringsvirksomhet i Utviklingsland) er et investeringsselskap som skal utvikle og etablere lønnsomme og bærekraftige bedrifter i fattige land. Norfund har et utviklingspolitisk mandat fra Stortinget og Regjering, som en integrert del av den norske bistanden. Norfund investerer spesielt i tre sektorer de mener har høy utviklingseffekt: fornybar energi, finansinstitusjoner og landbruk. Noen av Norfunds investeringer i landbrukssektoren, har gått til å starte opp plantasjedrift i stor skala. FIAN Norge er svært kritisk til at norske bistandsmidler går til å investere i store plantasjer i Sør. Investeringer i plantasjevirkosomhet kan bidra til landran og brudd på menneskerettigheter. I tillegg kan økt konsentrasjon av jord bidra til å stikke kjepper i hjulene for nødvendige landbruksreformer, der tilgang til jord heller bør omfordes til marginaliserte grupper. Et tredje moment er at landbruksarbeidere ofte ikke blir gitt anledning til å organisere seg. De har lønnsvilkår som tidvis fører til at de ikke har mulighet til å brødfø seg og sin familie.

3.4 Tilleggsproto koll til ØSK

FIAN har siden 1990-tallet jobbet for at FNs konvensjon for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK-konvensjonen) skal ha en internasjonal klagemekanisme (TP). Dette ble endelig en realitet i 2008. En tilsvarende klagemekanisme er nå på plass for Barnekonvensjonen. Nå har dermed den siste av FNs konvensjon-

er fått en slik klageprotokoll.

Dette er viktige fremskritt i å sikre at alle menneskerettigheter er likeverdige og at alle som opplever brudd på sine rettigheter har et sted å få sin sak hørt. Norge har dessverre ennå ikke gjort disse klagemekanismene tilgjengelig for norske borgere. FIAN Norge og Amnesty International Norge er de

ledende organisasjonene i Norge for å legge press på myndighetene til å signere og ratifisere ØSK-TP. Vi støtter også arbeidet om at norske myndigheter må signere og ratifisere den tilsvarende protokollen til Barnekonvensjonen, og var med på en direkte oppfordring til utenriksminister Espen Barth-Eide om dette rett før jul.

4. Kampanjer

Å skrive brev til myndigheter om tilfeller der retten til mat trues eller brytes er kjernen i FIANS arbeid. Brevene, ofte kombinert med møter med beslutningstakere, kan være en svært effektiv måte å bidra til endring. I tillegg til de internasjonale brevaksjonene organiserer FIAN Norge også egne underskriftskampanjer rettet mot det norske publikum.

FIAN har internasjonalt hatt tre brevaksjoner i 2012. Se www.fian.org for mer informasjon på engelsk om brevaksjonene, eller ta kontakt med FIAN Norges sekretariat, dersom du ønsker å vite mer om en eller flere av sakene. I tillegg har FIAN gjennom vårt internasjonale sekretariat sendt bekymringsbrev til myndigheter i 21 enkeltsaker.

FIAN Norge har i 2012 gjennomført disse underskriftskampanjer, med økonomisk støtte fra Norad:

Krav om at SPU trekker investeringene sine i Goldcorp Inc (se 4.1)

Til sammen har vi samlet inn ca. XX underskrifter for disse to kampanjene. Kampanjene er viktige for å støtte de som kjemper for sine rettigheter. I til-

legg bidrar sakene inn i den offentlige debatt om Statens pensjonsfond utland (SPU) sine investeringer, og hvordan man kan bekjempe underernæring og viktigheten av å styrke kvinners rettigheter. Etter at maleriet med de signerte bønnene på ble overlevert indiske myndigheter, skrev FIAN Uttar Pradesh til FIAN Norge at dette var et viktig virkemiddel for å få de politiske løftene som ble gitt i forbindelse med overrekkelsen.

Mange av FIAN Norges medlemmer har engasjert seg i å samle inn underskrifter under blant annet under Human Rights Human Wrongs, Globaliseringskonferansen, på Youngstorget 8. mars, Universitetet i Oslo, Oslo Miljøfestival, Riddu Riddu.

4.1 Marlin-gruven i Guatemala

Driften av Marlin-gruven i San Marcos området i Guatemala har siden starten i 2004 hatt negative konsekvenser for retten til vann og mat for urfolk i området, spesielt fordi virksomheten forurenser vann og jordsmonnet. Dette er dokumentert i flere rapporter

Mange av filmene under dokumentarfilmfestivalen Human Rights Human Wrongs (se 5.1), målbar FIANS budskap om retten til mat. *Foto: Tom Henning Bratlie/FIAN Norge*

internasjonalt. Marlin-gruven eies av Montana Exploradora de Guatemala S.A., et datterselskap til det kanadiske transnasjonale selskapet Goldcorp Inc. Det norske Statens pensjonsfond utland (SPU) har en eierandel i Goldcorp Inc. på cirka 1,07 milliarder kroner – noe som tilsvarer omlag 0,5% av selskapets verdi, og som gir en 0,47% stemme. Det svenske pensjonsfondet har også aksjer i dette selskapet. FIAN Norge og FIAN Sverige samarbeider med en rekke andre organisasjoner med krav om at SPU og de svenske AP-fondarna trekker seg ut av Goldcorp Inc.

I protest mot gruvevirksomheten har innbyggerne i San Marcos-distriktet (fylket) trukket saken inn for Den inter-amerikanske menneskerettighetskommisjonen. Den 20. mai

2010 krevde kommisjonen umiddelbar stans i gruvevirksomheten. I desember 2011 ble det kjent at kommisjonen trakk sitt krav om stenging av gruva, tross at det i løpet av året er fremlagt ny dokumentasjon på brudd på retten til mat og vann, samt på sosiale og politiske rettigheter.

I 2010 rapporterte også FNs spesialrapportør på urfolks rettigheter, James Anaya, om at urfolkens rettigheter ikke var blitt ivaretatt i forbindelse med Goldcorps virksomhet i Guatemala.

I januar var Tom Henning Bratlie i Guatemala for å ta bilder for FIAN fra det avsidesliggende området gruva ligger i (se 5.1), og for å intervju lokale befolkningen, hvis ett gjort på film og ligger på http://www.fian.no/retten-til-mat/gull_eller_livet/. Han hadde

også møte med regissøren av filmen *El oro o la vida* (Gullet eller livet) om Marlin-gruva, for å forberede visningen og introduksjonen til filmen som skulle vises på Filmfestivalen i Oslo. (Se avsnittet om HRHW).

I løpet av 2012 har vi samlet inn underskrifter til en kampanjen mot Pensjonfondets investeringer i Marlin-gruven. Underskriftene vil bli overlevert norske myndigheter våren 2013.

4.2 Niassa i Mosambik

Siden 2006 har Den norske kirkes fond, Opplysningsvesenets fond (OVF), vært deleier i et selskap som planter trær i Niassa-provinsen nord i Mosambik. OVF gikk inn i Global Solidarity Forest Fund (GSFF) med 50 millioner kroner i tro på at det skulle skape en vinn/vinn-situasjon for både lokalbefolkningen og OVF. Prosjektet viste seg etter hvert å bære dårlige frukter, både for lokalbefolkningen og OVF. Lokalt gikk plantasjedriften på bekostning av jordbruksland, folk fikk ikke jobbene de var lovet, befolkningen inngikk avtaler de ikke visste innholdet i og vannressurser ble dårligere eller forurenset.

For OVF uteble avkastningen de var forespeilet, i tillegg setter lokale problemer i Mosambik fondets etiske retningslinjer på en stor prøve.

I oktober hadde FIAN Norge besøk av Rita Rezuane og Júlio Dos Santos Pêssigo, to bønder fra Niassa. Sammen med FIAN var de i et over to timer langt møte med OVF. Her fortalte de detaljert om hvordan dagliglivet er endret til det verre etter at plantasjen kom. Tilgangen på vann er dårligere,

jordbruksland er overtatt av plantasjedriften og familier er tvunget til å flytte, slik at spesielt kvinnes hverdag har blitt vanskeligere. Lokalbefolkningen er i tillegg ikke blitt konsultert på skikkelig vis. Eugenio Pedro Buquine, som representerer den nasjonale jordbruksorganisasjonen UNAC, fortalte OVF om lokale ledere som har signert papirer de ikke ante innholdet av.

Bøndene fra Mosambik ønsker ikke å legge ned plantasjen, men å få kompensasjon for skadene som er påført lokalt. De ønsker også at det ryddes opp i måten arealene overtas av GSFF, for en reell vinn/vinn-situasjon i framtiden.

Finansdirektør i OVF, Harald Magne Glomdal lovet å ta med deres bekymringer til styret i GSFF, som etter sigende skulle ha møte i begynnelsen av desember. Etter gjentatte purringer, hadde vi ved årsskifte fremdeles ikke mottatt noe svar fra OVF.

4.3 Guarani-Kaiowa-indianerne i Brasil

I november 2010 hadde FIAN Norge og brasilianske organisasjoner et møte med den brasilianske ambassaden i Oslo. Da overrakte Anastacio Peralta (representant for Guarani-Kaiowafolket) et maleri av Astrid Solgaard. Bildet forestiller en indianer-kvinne med et spedbarn foran Rio de Janeiro, med ødelagt natur i bakgrunnen. På maleriet var det limt underskrifter med krav til brasilianske myndigheter, om:

- at urfolks landrettigheter blir respektert
- at styresmaktene sørger for juridisk beskyttelse av Guarani-Kaiowa

wà-folket når de krever sine rettigheter oppfylt

- at staten bidrar med fullgod og kulturelt akseptert mat mens de venter på at saken blir klarert.

I januar 2012 fikk vi gode nyheter fra Brasil. Da ble endelig den første rapporten om Guarani-Kaiowà-folkets territorielle rettigheter publisert av Den nasjonale indianerstiftelsen (FUNAI) og De føderale påtalemyndighetene (MPF).

Under Brasils utspørring av FNs menneskerettighetsråd (UPR) i mai stilte norske myndigheter spørsmål

om Guarani-Kaiowà-folkets rettigheter, etter forespørsel fra FIAN Norge.

2013 begynte med håp for Guarani-Kaiowá-folkets kamp i Mato Grosso do Sul i Brasil. 8. januar ble Iguatemi-pegua I, et område på rundt 41 571 hektar anerkjent som Guarani-Kaiowá-land. Dette ligger i kommunen Igua-temi, deres tradisjonelle område. Området huser ca 1800 personer.

Det er fortsatt en lang vei å gå i denne kampen, ikke bare i forhold til Iguatemi-pegua, men for alle Guarani-territoriene.

5. FIAN Norge i det offentlige rom

5.1 Human Rights Human Wrongs i februar

Dokumentarfestivalen Human Rights Human Wrongs gikk av stabelen 7.-12. februar, for fjerde gang. Human Rights Human Wrongs (HRHW) er den eneste filmfestivalen i Norge som ene og alene vier hele sitt program til menneskerettighetsproblematikk med saker fra verden over. HRHW ble grunnlagt i 2008 av Oslo Dokumentarkino (ODK) og Menneskerettighetshuset i Oslo og har etter fire år etablert seg på Oslos kulturscene. HRHW 2012 hadde ca 2550 besøkende fordelt på 25 arrangementer, deriblant visning av filmen "Gullet eller livet", fra Marlin-gruven i Guatemala – en av filmene FIAN Norge stod for. I forkant av filmen hadde vi en Skype-samtale med regissør Álvaro Reven-

ga. FIAN sto også ansvarlig for deler av festivalutstillingen, gjennom fotografier fra Marlin-gruven.

Vi fikk samlet en del signaturer til kampanjen mot Pensjonfondets investeringer i Goldcorp, som eier Marlin-gruven.

5.2 Globaliseringskonferansen 2012

Hvert annet år i november arrangeres Globaliseringskonferansen i Oslo, i regi av Norges sosiale forum (NSF). NSF er en del av en mangslungen internasjonal bevegelse som arbeider for en rettferdig verden og mot den nyliberale økonomien og politikken som dominerer i verden i dag. Norges Sosiale Forum er en norsk avlegger av, og den norske komiteen for, World Social Forum, og består av et femtitalls organisasjoner. FIAN er en av dem. Som

tidligere år var konferansen avholdt på Oslo Kongressenter (Folkets hus).

I 2012 var vi arrangør eller medarrangør på følgende seminarer:

“Kastediskriminering”: Ashish Singh ga en introduksjon til kastesystemet og hvilke sosiale konsekvenser det får i India og Sør-Asia. Operasjon Dagsverk presenterte erfaringer fra OD2012, som gikk til kasteløs ungdom i Nepal. I tillegg presenterte vi det nystartede Norsk Dalitsolidaritetsnettverk (NDSN).

“Hvordan sikre mat nok til alle – løsninger i landbruket”: Nesten 1 milliard mennesker sulter selv om det produseres nok mat. Hvordan bør mat produseres og fordeles slik at alle kan spise seg mette? Møtet ble innledet ved Bruna Valsoler, aktivist fra de jordløses bevegelse (MST) i Brasil og Sarojeni V. Rengam, administrerende direktør for Pesticide Action Network (PAN). Debatten etterpå ble ledet av Andrew Kroglun og i panelet satt Elin Ersdal (Norfund), Kristin Kjæret (FIAN Norge), Svein Arne Lie (Forsker og forfatter av boka «En nasjon av kjøtthuer») og Svein Flåtten (Stortingrepresentant for Høyre) (I samarbeid med [Utviklingsfondet](#), [Spire](#), [Norsk Bonde- og Småbrukarlag](#) og [Tørrlandskoordineringsgruppen](#))

“Investeringer i mat – et umettelig marked”: Nå kan nordmenn spekulere i korn, ris og mais ved å investere i råvarefond. FNs spesialrapportør for retten til mat advarer mot denne type investering fordi det kan føre til at de med dårligst kjøpekraft ikke lenger får råd til livsnødvendig mat. Vi viste en kort animert film om sammenhengen mellom investeringer

i mat, fattigdom og matpriser. Aslak Bonde ledet deretter en debatt mellom Sigurd Jorde (Framtiden i Våre Hender), Kjell Jørgensen (Professor på BI), Christian Tybring-Gjedde (Finanskomiteen, FrP) og Kristin Kjæret (FIAN Norge).

FIAN Norge i media:

Skal vi tro lesertallene til avisene vi har hatt innlegg i, har vi nådd ut til nærmere 300.000 personer i året som gikk. Dette gjelder innlegg om Marlin-gruven, etiske investeringer, tilleggsprotokollen til Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK-TP). I tillegg kommer redaksjonell omtale og intervjuer, samt trafikk på egne nettsider, Facebook og Twitter (der vi ved nyttår hadde hhv 179 likes og 109 følgere).

8. mars: Klassekampen, leserinnlegg om kvinner og ØSK-TP

Mars: Folkekirkens nødhjelp magasin, Danmark, intervju

16. mars: Radio Nova, intervju

17. april: Nationen, kronikk internasjonale dagen for småbønder

16. juli: Nordlys, om Marlin-gruven

29. oktober: Dagsavisen, innlegg om Norconsult som ble korrupsjonsdømt

Vi tar også med denne formuleringen, som sto i statsbudsjettet for 2013, som ble lagt fram i oktober:

«En rekke organisasjoner med rammeavtale for informasjonsarbeid, blant andre Redd Barna, FIAN Norge og FIVAS, har i 2011 fortsatt opplysnings- og påvirkningsarbeidet når det gjelder norsk ratifisering av klageprotokollene til henholdsvis Barnekonvensjonen og Konvensjonen

om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Disse tiltakene er viktige og kritiske bidrag til debatten om Norges rolle i det internasjonale menneskerettighetsarbeidet og oppfølgingen av Utviklingsutvalgets.”

FIAN Norge i det offentlige rom:

17. januar: Debatt om Kvinner og retten til mat, i regi av Fokus, Oslo

7.-12. februar: Dokumentarfestivalen Human Rights Human Wrongs, Oslo

15. mars: Foredrag om ØSK-TP, Oslo

15. mars: Debatt om landbruksmeldingen, i regi av Spire, i Oslo

28. mars: Høring om kastediskriminering, i regi av Norsk dalitsolidaritetsnettverk i Oslo

23. mai: Seminar med frivillige i FIAN i Oslo

Juni, Foredrag om retten til mat, i Kvinne- og familieforbundet i Oslo

Juni: Stand med egen ”gullgruve” på Oslo miljøfestival

9. juli: Foredrag om retten til mat, på Senter for menneskerettigheter ved

Universitetet i Oslo

13.-15. juli: Stand på Riddu Riddu i Kåfjord, Troms

10. august: Foredrag om kastediskriminering for arrangementskomiteen til Operasjon Dagsverk

3 Foredrag om retten til mat for Norges Bygdekvinnelag (Sørum, Larvik og et sted til).

9. oktober: Seminar om landgrabbing i Mosambik

1.-4. november: Medarrangør av Globaliseringskonferansen,

Seminar om kastediskriminering
Møte/debatt: Hvordan mette alle - løsninger i landbruket

Møte/debatt: Investeringer i mat
Stand

www.fian.no har hatt en redaksjonskomité bestående av Trond Sæbø Skarpeteig, Tom Henning Bratlie og Kristin Kjæret. I løpet av 2012 er det lagt ut 25 nyhetssaker på siden.

6. Noen tall fra regnskapet 2012

Antall medlemmer pr 31/12: 166

Noradstøtte: Prosjekt med FIAN India og FIAN UP

kr 1 585 000

Informasjonsprosjekt

kr 500 000

Tilleggsbevilgning for informasjon

kr 205 000

Informasjonmidler fra Fokus

kr 25 000

Bli medlem! Støtt FIANs arbeid for retten til mat!

En eldre dame låner ut kjøkkenet sitt til å lage mat til barna, ved et Angawaniseret i Uttar Pradesh, India (se s 7). Helsesenteret er nå operativt med én ansatt, men mangler fremdeles selve bygningen. *Foto: Mia Vanessa Henriksen*

Forsidebildet:

En gutt rydder på markedet i San Miguel Ixtahuacan, Guatemala. Landsbyen ligger i nærheten av Marlingruven. Etterhvert som ryktet om at lokale jordbruksvarer inneholder tungmetaller pga gruvedriften, går salget ned. *Foto: Tom Henning Bratlie/FIAN Norge*

FIAN Norge
Kirkegata 5
0153 OSLO

Telefon: +47 901 38 264
Org nr: NO 982465990
Konto: 9365.09.14994

Nett: www.fian.no
Epost: post@fian.no
Twitter: [@fian_norge](https://twitter.com/fian_norge)